

Sundbyberg 2022-12-16

Diarienummer: Fi2022/02452
Vår referens: Agneta Söder
agneta.soder@funktionsratt.se

Mottagare:
Finansdepartementet
fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.bas@regeringskansliet.se

Remissvar över promemorian Bättre konsekvensutredningar, Ds 2022:22

Funktionsrätt Sverige

Funktionsrätt Sverige är en samarbetsorganisation för 50 funktionsrättsförbund som tillsammans representerar cirka 400 000 medlemmar. Vårt arbete grundar sig på mänskliga rättigheter när vi driver medlemmarnas funktionsrätt - rätten att fungera i samhällslivets alla delar på lika villkor. Vårt mål är ett samhälle för alla.

Funktionsrätt Sveriges allmänna synpunkter

Sverige har, liksom EU och alla medlemsländer, antagit konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning - funktionsrättskonventionen. EU har dessutom antagit en uppförandekod¹ som gäller konventionen och med hänvisningar till att rättigheter för personer med funktionsnedsättning lyfts in löpande i skälen till förordningar och direktiv som blir gällande i samtliga medlemsländer. Detta gäller såväl revidering av unionsakter som helt nya lagstiftningsärenden. Framför allt funktionsrättskonventionens artikel 4 Allmänna åtaganden innebär tydliga skyldigheter som gäller lagstiftning, budget och aktiv involvering av organisationer som representerar personer med funktionsnedsättning i beslut.

¹ [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A42010Y1215\(01\)&from=EN&fbclid=IwAR2bxQL_A4ZbdKr3iYrnULIKB3D9xWzlpZdDxYSzU8CWjc0uUIRjbaGi0-A](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX%3A42010Y1215(01)&from=EN&fbclid=IwAR2bxQL_A4ZbdKr3iYrnULIKB3D9xWzlpZdDxYSzU8CWjc0uUIRjbaGi0-A)

Funktionsrätt Sverige menar att det idag är en stor brist då det saknas ett jämlikhets- och ett funktionsrättsperspektiv i konsekvensutredningar/konsekvensanalyser när kommittéer och särskilda utredare lämnar förslag i betänkanden och liknande, likaså när det fattas beslut om föreskrifter eller allmänna råd hos förvaltningsmyndigheter. Konsekvensen blir att personer med funktionsnedsättning osynliggörs, att deras livsvillkor inte uppmärksammas, samt att deras perspektiv inte heller beaktas i förslag, föreskrifter med mera.

I utredningen **Ny struktur för mänskliga rättigheter, SOU 2010:70** lämnades förslag om att föra in en skyldighet att beakta de mänskliga rättigheterna vid regelgivning och inom ramen för statliga utredningar i förordningen om konsekvensutredning vid regelgivning respektive i kommittéförordningen.² **Funktionsrätt Sverige anser att det ska införas krav på funktionsrättskonsekvensanalyser i kommittéförordningen.** Även om det i dagsläget saknas funktionsrättskonsekvensanalyser på nationell nivå så finns det några exempel på lokal/regional nivå. Ett exempel är att Funktionsrätt Stockholms län har tagit fram handbok om funktionsrättskonsekvensbeskrivning, som tillämpas på lokal och regional nivå.³ Det finns även exempel där man från politikens håll använder funktionsrättskonsekvensanalyser. Vänsterpartiet presenterade i oktober 2022 ett samarbetsavtal med styret i region Stockholm. Det är ett 44-punktsprogram där en av punkterna handlar om funktionsrättskonsekvensanalyser: "Funktionsrättskonsekvens införs i alla relevanta beslut, exempelvis vid större organisatoriska förändringar."⁴

Sedan 2021 finns en strategi för systematisk uppföljning av funktionshinderpolitiken som främst syftar till att ett antal myndigheter ska förbättra sitt arbete med att uppnå det funktionshinderpolitiska målet (principen om universell utformning, befintliga brister i tillgängligheten, individuella stöd och lösningar

2

<https://www.regeringen.se/contentassets/3da10d176fae4352bd4ee41b4bbd971a/ny-struktur-for-skydd-av-manskliga-rattigheter-sou-201070>

³ <https://funktionsrattstockholmslan.se/wp-content/uploads/2022/02/FKB-handbok.pdf>

⁴ <https://sll.vansterpartiet.se/wp/files/2022/10/44-punktsprogrammet-V-Region-Stockholm.pdf>

för individens självständighet samt förebygga och motverka diskriminering). Det är ett bra initiativ men vi menar samtidigt att **det krävs högre politiska ambitioner**. Vi ser bland annat behov av att **funktionsrättsfrågorna integreras i ett bredare perspektiv i Regeringskansliet** och kontaktpunkter för genomförandet av Funktionsrättskonventionen i Sverige flyttas från Socialdepartementet till en insatsstyrka med helhetsansvar under Statsrådsberedningen. Nära samverkan mellan insatsstyrkan med helhetsansvar för regeringens arbete bör finnas nära det departement som ansvarar för det nationella arbetet med mänskliga rättigheter i Sverige. I det här sammanhanget har vi även lyft behovet av funktionsrättskonsekvensanalyser i direktiv till utredningar och inför beslut som rör personer med funktionsnedsättning.⁵ Vårt arbete med att förvekliga funktionsrätten för alla kan man också läsa mer om i vår rapport **Respekt för rättigheter**.⁶

Funktionsrätt Sveriges synpunkter på utredningens förslag

Funktionsrätt Sverige tillstyrker förslagen men har kompletterande synpunkter och tillägg samt några egna förslag.

I promemorians inledning ges en intressant bakgrund samt internationell utblick och där framgår även den kritik som bland annat OECD lämnat när det gäller de konsekvensutredningar som görs i Sverige. Det framgår också att Sverige ligger under genomsnittet i OECD:s genomgång av olika länders ramverk för konsekvensutredningar. Bland annat förespråkas en **granskningsfunktion som ska ha möjlighet att återremittera bristfälliga utredningar**. Ett förslag vi saknar i den här promemorian, och som har en högre ambitionsnivå än ett oberoende råd som främst syftar till att se över att konsekvenser för företag har analyserats tillräckligt.

⁵Funktionsrätt Sveriges kommentar till strategin: <https://funktionsratt.se/nyhet-urvattnad-strategi-utan-aktiv-involvering/>

Funktionsrätt Sveriges remissvar över utredningen Styrkraft i funktionshinderpolitiken SOU 2019:23 <https://funktionsratt.se/vart-arbete/remisser/styrkraft-i-funktionshinderpolitiken-sou201923/>

⁶ Funktionsrätt Sveriges "alternativrapport" rörande funktionsrättskonventionen: Respekt för rättigheter: <https://respektforrattigheter.se/>

För svenskt vidkommande efterfrågas från OCED stärkt kvalitet för konsekvensutredningarna. Man menar till exempel att Sverige sällan kvantifierar nyttor och kostnader samt **framhåller att samtliga väsentliga konsekvenser bör bedömas** – inte bara konsekvenser för företag. Dessutom har EU skärpt kraven på konsekvensutredningar. Konsekvensutredningar är obligatoriska för alla nya lag- och åtgärdsförslag på EU-nivå som förväntas ha betydande ekonomiska, **miljömässiga** och **sociala konsekvenser**. I våra nordiska grannländer finns exempel på innehåll i konsekvensutredningen som Sverige borde ta till sig. I Danmark ska konsekvensutredningar innehålla miljömässiga konsekvenser och ses i förhållande till EU-rätten. Dessutom ska **Agenda 2030-målen beaktas**. I Norge ska man beakta **konsekvenser för medborgare** precis som andra berörda till exempel företag och lokala och regionala verksamheter. I Finland lyfts **jämlikhet, hälsa och mänskliga rättigheter** in under rubriken andra samhällseliga konsekvenser.

Vi hade starkt önskat och nästan utgått ifrån att förslagen i promemorian kopplats tydligare till Sveriges internationella åtaganden till exempel Agenda 2030, EU-åtaganden, och de internationella konventioner som Sverige skrivit under och ratificerat bland annat funktionsrättskonventionen. Detta skulle gynna Sverige som land då det hade inneburit mer gynnsamma förutsättningar för en effektivare samhällsstyrning och därmed samhällsutveckling som i slutändan gynnar alla landets medborgare.

Vårt konkreta förslag är att kommittéförordningen ska kompletteras och innehålla bestämmelser om konsekvensutredningar som ska:

- stärka respekten och skyddet för mänskliga rättigheter enligt Sveriges internationella åtaganden, inklusive EU:s åtaganden som rör rättigheter för personer med funktionsnedsättning, det vill säga att det i förordningen ska finnas krav på funktionsrättskonsekvensanalys.
- se till såväl kostnader som nytta för samhället i enlighet med åtaganden om hållbar utveckling och att minska ojämlikhet.

Med det sagt **ställer vi oss ändå bakom förslagen i den här promemorian**. Vår övergripande bedömning är att det innebär ett tydligare och förenklat regelverk. Det är till exempel positivt att fokus ska läggas på att konsekvensanalyser ska göras tidigt i processen samt att man ska uppsöka utredningar för att säkerställa att konsekvensanalyser har hög kvalitet.

Enligt Förslag till förordning om konsekvensutredning § 17 kommer Ekonomistyrningsverket (ESV) ha ett huvudansvar i arbetet med metodutveckling, vägledning och utbildning. Sedan anges att Naturvårdsverket, Tillväxtverket och Jämställdhetsmyndigheten ska bistå ESV. **Vi anser att flertalet myndigheter bör ha möjlighet att bistå med sina perspektiv så att det säkerställs att metodutveckling och utbildning utgår från många olika samhällsperspektiv och konsekvenser för olika grupper, i vårt fall personer med funktionsnedsättning.** Utöver ett jämställdhetsperspektiv behövs således även **ett jämlikhetsperspektiv och ett funktionsrättsperspektiv** finnas med och där är Myndigheten för delaktighet en självklar aktör. Ett annat exempel rör att ha med ett folkhälsoperspektiv och där är Folkhälsomyndigheten given. Enligt Funktionsrättskonventionen artikel 4.3 gäller även att personer med funktionsnedsättning och deras företrädare aktivt involveras i processer och beslut som rör deras livsvillkor.

Tillägg till förslaget 6.3.2 Nya krav på innehållet i konsekvensutredningar ska införas. Vi vill även **införa krav på att ha med ett jämlikhetsperspektiv/funktionsrättsperspektiv**, det vill säga vilka konsekvenser förslaget får för personer med funktionsnedsättning. Det kan jämföras med att man har ett jämställdhetsperspektiv och ett barnrättsperspektiv. Som vi inledningsvis skriver behöver även **kommittéförordningen** ändras och där **införas krav på funktionsrättskonsekvensanalyser.**

Tillägg till förslaget 6.4.2 Ökade dokumentationskrav inför beslut om föreskrifter eller allmänna råd med mera. Vill vi lägga till som krav att funktionsrättsorganisationer ska involveras i beslutsprocesser i frågor som rör personer med funktionsnedsättning i enlighet med funktionsrättskonventionen, artikel 4.3 och allmänna kommentaren 7.⁷

⁷ <https://www.mfd.se/vart-uppdrag/publikationer/fns-konvention-och-allmanna-kommentar/sammanfattning-av-allman-kommentar-nr-7/>

Vi förslår *i samband med 6.6.4 En utredning av processerna kring konsekvensutredningar av Europeiska kommissionens förslag* följande:

Förslag: En särskild utredare ska ges i uppdrag att analysera behoven av konsekvensutredningar och samråd i olika skeden av EU:s lagstiftningsprocess. Utredaren ska även överväga om det finns organisatoriska och regelmässiga förutsättningar för att tillgodose dessa behov på ett ändamålsenligt sätt och lämna nödvändiga förslag på åtgärder.

Med vänlig hälsning
Funktionsrätt Sverige

Nicklas Mårtensson
Generalsekreterare